

2. SEJM I SENAT – WŁADZA USTAWODAWCZA

1. Wybory

a) Wybory do Sejmu

- czynne prawo wyborcze ma każdy kto skończył 18 lat, a bierne – 21 lat
- są 5-0 przymiotnikowe: powszechne, równe, tajne, bezpośrednie, proporcjonalne,
- udział w podziale mandatów biorą udziały komitety wyborcze, które przekroczyły próg 5% głosów uzyskanych w skali kraju lub 8% w przypadku koalicji wyborczych (gdy z jednej listy wspólnie startuje koalicja kilku ugrupowań)

b) wybory do Senatu

- czynne prawo wyborcze ma każdy kto skończył 18 lat, a bierne – 30 lat
- są trzy przymiotnikowe – powszechne, bezpośrednie i tajne
- senatorów wybiera się w okręgach jednomandatowych w sposób większościowy

c) zasady prawa wyborczego

- **zasada powszechności** – w wyborach może wziąć udział każdy obywatel, który ukończył 18 lat i ma pełnię praw wyborczych,
- **zasada równości** – każdy wyborca dysponuje jednakową ilością głosów, a każdy głos ma równą wagę i znaczenie,
- **zasada bezpośredniości** – wyboru posła czy senatora dokonuje sam wyborca osobiście i głosuje bezpośrednio na kandydata,
- **zasada proporcjonalności** – oznacza, że liczba mandatów, które przypadną partii jest wprost proporcjonalna do liczby oddanej na nią głosów (procentowo),
- **zasada tajności** – każdy wyborca może zachować dokonany wybór w tajemnicy

2. Kadencja Sejmu i Senatu

a) Sejm i Senat wybierane są w wyborach na **kadencję 4 lat**,

b) **Kadencję Sejmu można skrócić gdy:**

- (1) Sejm sam podejmie taką uchwałę większością 2/3 głosów
- (2) Jeżeli po wyborach trzykrotnie nie powiodła się próba powołania nowego rządu
- (3) Jeżeli w określonym czasie nie uchwalono ustawy budżetowej

Skrócenie kadencji Sejmu jest jednocześnie skróceniem kadencji Senatu.

3. Skład Sejmu i Senatu

a) **Sejm** – zasiada w nim 460 posłów.

b) **Senat** – składa się ze 100 senatorów.

c) Parlamentarzyści (posłowie, i senatorowie) wchodzi w skład:

- klubów poselskich (tworzy go minimum 15 posłów)
- kół poselskich – minimum 3 posłów

d) **Sejm i Senat tworzą Zgromadzenie Narodowe**

- przyjmuje przysięgę od Prezydenta
- uznaje trwałą niezdolność Prezydenta do sprawowania urzędu ze względu na stan zdrowia
- może postawić Prezydenta w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu za złamanie ustawy lub Konstytucji.
- wysłuchuje orędzia Prezydenta RP

4. Organy Sejmu:

a) **marszałek Sejmu**

- jest wybierany na 1 posiedzeniu Sejmu spośród posłów. Jest przedstawicielem najliczniejszego klubu poselskiego
- zastępuje prezydenta w razie niemożności sprawowania przez niego urzędu

- przewodniczy obradom Sejmu, stoi na straży praw Sejmu, reprezentuje go na zewnątrz.

b) Prezydium Sejmu - marszałek i wicemarszałkowie – ustala porządek dzienny i plan pracy Sejmu

c) Konwent Seniorów – członkowie Prezydium Sejmu wraz z przewodniczącymi kół poselskich. Zapewnia współpracę między klubami poselskimi.

d) komisje sejmowe – komisje dzielimy na

- komisje stałe - zakres działania obejmuje na ogół problematykę jednego lub kilku działów administracji państwowej np. komisja oświaty
- komisje nadzwyczajne – mają określony cel, zasady i tryb działania. Po zakończeniu prac ulegają rozwiązaniu
- komisje śledcze – posiadają specjalne uprawnienia i są powoływane dla wyjaśnienia konkretnych problemów.

5. Organy Senatu - są analogiczne do organów Sejmu – Marszałek Senatu, Prezydium Senatu,

Konwent Seniorów, komisje senackie stałe i nadzwyczajne. UWAGA- Senat nie może powoływać komisji śledczych.

6. Kompetencje Sejmu i Senatu:

- **funkcja ustawodawcza** – uchwalanie ustaw
- **funkcja ustrojodawcza** – może uchwalić zmiany w Konstytucji (nowelizacja konstytucji)
- **funkcja kreacyjne** – Sejm wybiera inne organy władzy np.: Prezesa NBP, Prezesa NIK (Najwyższej Izby Kontroli), Rzecznika Praw Obywatelskich, część członków Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, część członków Krajowej Rady Sądowniczej, sędziów Trybunału Konstytucyjnego, członków Trybunału Stanu (z wyjątkiem prezesa – prezesa Sądu Najwyższego);
- **funkcja kontrolna** - Sejm kontroluje organy władzy wykonawczej :
 - Sejm udziela wotum zaufania nowo utworzonemu rządowi,
 - Sejm ma prawo wyrażenia wotum nieufności dla premiera i rządu i poszczególnych ministrów – co skutkuje odwołaniem ministra lub upadkiem rządu,
 - kontroluje wykonania przez rząd budżetu państwa (udziela absolutorium – zatwierdza działalność finansową rządu)
 - kontroluje Radę Ministrów poprzez zapytania i interpelacje poselskie (zapytania do premiera, czy ministra)

7. Proces ustawodawczy – inaczej legislacyjny – proces uchwalania ustawy

a) Należy pamiętać, że w polskim Sejmie podejmuje się decyzje większością głosów.

Rodzaje większości:

- **większość zwykła** – głosów „za” musi być więcej niż „przeciw” (głosy „wstrzymuję się” nie liczą się),
- **większość bezwzględna** – głosów „za” musi być więcej niż sumy głosów „przeciw” i „wstrzymuję się” (jednym słowem „za” musi być 50% postów + 1 , spośród biorących udział w głosowaniu)
- **większość kwalifikowana** – głosów za musi być więcej niż:
 - **3/5 (60%)**
 - **2/3 (67%)**

b) Inicjatywa ustawodawcza – prawo zgłoszenia projektu ustawy przysługuje:

1. co najmniej 15 posłom lub komisji sejmowej,
2. Senatowi – w całości,
3. Prezydentowi RP,
4. Radzie Ministrów ,
5. co najmniej 100 tys. obywateli,

c) Uchwalanie ustawy. Projekt ustawy trafia do Marszałka Sejmu.

(1) Rozpatrywanie projektu ustawy przez SEJM w trzech czytaniach

- **I czytanie** – polega na uzasadnieniu projektu przez wnioskodawcę. Projekt jest albo odrzucany w całości, albo kierowany do dalszych prac w odpowiedniej komisji.
- **II czytanie** – przebiega na posiedzeniu plenarnym Sejmu. **Komisja przedstawia szczegółowe sprawozdanie** dotyczące projektu ustawy, następnie posłowie przeprowadzają szczegółową debatę. Jeśli zostają **zgłoszone wnioski i poprawki** po przegłosowaniu ich umieszcza się je w projekcie.
- **III czytanie** – odbywa się po przedstawieniu przez komisję dodatkowego sprawozdania. W trzecim czytaniu następuje albo **uchwalenie ustawy, albo odrzucenie w całości jej projektu.**

(2) Po uchwaleniu ustawy przez Sejm, marszałek Sejmu przekazuje ją do SENATU.

Senat ma trzy możliwości:

- przyjmuje ustawę bez zmian,
- wprowadza do jej tekstu poprawki – wówczas projekt wraca do Sejmu, który może odrzucić poprawki Senatu bezwzględną większością głosów. Jeżeli nie uzyska takiej większości, poprawki Senatu nanosi się na projekt.
- odrzuca ją w całości – wówczas projekt wraca do Sejmu, który może odrzucić decyzją Senatu bezwzględną większością głosów. Jeżeli nie uzyska takiej większości ustawa przepada.

(3) Uchwalona przez Sejm ustawę marszałek Sejmu przesyła do podpisania PREZYDENTOWI RP, który:

- podpisuje ustawę i zarządza jej publikację w Dzienniku Ustaw RP
- odmawia podpisania ustawy i odsyła ją do Sejmu do ponownego rozpatrzenia (weto). Wówczas ustawa wraca do Sejmu. Weto prezydenta uważa się za oddalone, jeżeli Sejm uchwalił ustawę ponownie większością kwalifikowaną 3/5 głosów (276 posłów). Wówczas prezydent ma 7 dni na podpisanie ustawy i zarządzenie jej publikacji.
- Prezydent może wystąpić z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności ustawy z konstytucją. Jeżeli Trybunał orzeknie, że ustawa jest niezgodna z konstytucją, Prezydent RP nie może jej podpisać. Jeżeli ustawa jest zgodna z konstytucją Prezydent RP musi ją podpisać.

UWAGA – Prezydent może skorzystać z drugiej lub trzeciej możliwości ale nie z obydwu.